

ندا روزبه
گفت و گو

دقیق شدن بر جنبه‌های اثرگذار تکنولوژی هوش مصنوعی، مدتی است که موجبات دلهره و تردید افراد متفاوت بسیاری را فراهم آورده، از جمله آن‌ها روزنامه‌نگاران نگرانی هستند که دلواپس از دست دادن شغل خود می‌باشند. این نگرانی‌ها به همین جا ختم نشده تا جایی که صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی می‌کند که در آینده‌ای نه چندان دور، هوش مصنوعی با اثرگذاری بر روی ۴۰ درصد از مشاغل جهان، شکاف اقتصادی را بیشتر خواهد کرد. این پدیده هول‌انگیز از جهاتی شبیه به چاقوی دولبه‌ای است که بستگی دارد چه طور و کجا از آن استفاده شود. جالب این جاست که حتی برق لبه‌های این چاقوی شگفت‌انگیز نیز در نگاه افراد مختلف، متفاوت است! مانند روزنامه‌نگارانی که تیزی این برق، چشمانشان را به روی همه چیز به جز تصویر بیکار شدنشان، بسته است و برق لبه دیگرش، چشمان عده دیگر را طوری باز کرده که با قطعیت اعلام می‌کنند که هوش مصنوعی هرگز نمی‌تواند جای خلاقیت، قدرت تشخیصی رعایت اصول اخلاقی و حرفه‌ای انسان را بگیرد. در حقیقت نفوذ هوش مصنوعی در رسانه‌ها از نگاه برخی، فرصتی است برای تسهیل خبرنویسی و افزایش سرعت آن و از دید برخی دیگر تهدیدی جدی برای تصاحب شغلشان. نمایشگاه مطبوعات امسال، بهانه‌ای شد تا در خصوص این «انقلاب غریب هوش مصنوعی در رسانه» با کارشناسان این حوزه به گفت‌وگو بنشینیم. در ادامه گفت‌وگوی خبرنگار صبا را با تعدادی از اساتید و کارشناسان رسانه از نظر می‌گذرانید:

دکتر سعید خال:

وجه تمایز بین انسان و کامپیوتر، تولید محتوا است

آقای دکتر همان طور که مطلع هستید پدیده هوش مصنوعی، مدتی است بسیاری از رسانه‌های را درگیر خود کرده، تا جایی که برخی از افراد رسانه‌های مکتوب مانند روزنامه‌نگاران با وجود این پدیده، شغل خود را رو به انحطاط می‌دانند و بسیاری از افراد رسانه‌های تصویری از این پدیده به عنوان عامل پیشرفت حرفه خود یاد می‌کنند؛ نظر شما چیست؟ با توجه به این که شما مدرس ارتباطات و کارشناس مدیر رسانه هستید، در چنین شرایطی آینده رسانه‌هایمان را چه طور می‌بینید؟

من معتقدم به همان میزانی که روزنامه‌نگاری آنلاین و الکترونیک تاثیر بسیار زیادی بر روی روزنامه‌نگاری مکتوب گذاشته، در نسل بعدی نیز هوش مصنوعی قطعاً این تاثیرها را می‌گذارد. متأسفانه در حال حاضر شاهد هستیم که در ایران، روزنامه مکتوب تقریباً دارد آخرین نفس‌های خودش را می‌کشد. یعنی به جز چند روزنامه‌ای که از بودجه دولتی تامین می‌شود هیچ کدام دیگر، اصلاً توانایی حیات را هم ندارند، یکی دو تا هم که همچنان فعال هستند، به نوعی می‌شود گفت با سبلی صورت خودشان را سرخ نگه داشته‌اند. در واقع به جز چند رسانه مکتوب مشهوری که پشت‌شان به دولت گرم است، تنها یکی دو رسانه مکتوب دیگر وجود دارد که همچنان دوست دارند بمانند و در حقیقت دارند قطره‌چکانی گذران زندگی می‌کنند، ولذا این وضعیت رسانه‌های مکتوب ماست.

دلیل اصلی این معضل را چه چیزی می‌دانید؟

در حقیقت این مسئله برمی‌گردد به اقتصاد رسانه. اقتصاد رسانه در تاریخ مطبوعات ایران هیچ‌گاه درست، اصولی و علمی شکل نگرفت. شاید اگر این موضوع شکل می‌گرفت به این روز نمی‌افتادیم.

فکر می‌کنید بعد از گذشت این همه مدت، راهکاری برای بیرون آمدن از چنین وضعیتی وجود داشته باشد؟

همان طور که اشاره کردم هوش مصنوعی نیز به همان میزان تأثیری که رسانه‌های آنلاین، الکترونیک و دیجیتال بر روی رسانه‌های مکتوب داشته‌اند، تاثیر خواهد گذاشت حتی بر روی رسانه‌های آنلاین. اما به نظر من این مسئله راه حل دارد، آن هم انجام دو کار اساسی و زیربنایی است. اول این که باید محتوا را کیفی کنیم. یعنی مخاطب بایستی بداند که از خواندن این محتوا یک چیزی گیرش می‌آید، الان به جای رادیو، تلویزیون، کانال‌ها و ماهواره، یک چیزی آمده به نام گوشی. این گوشی در حقیقت وقت مردم را نیمه‌های شب در رختخواب، در زیر دوش حمام، حتی در وسط تماشای یک سریال یا در زمان پخش یک فوتبالیست مستقیم نیز پر می‌کند. یعنی فرد در حین تماشای برنامه‌ای از تلویزیون باز هم وارد گوشی‌اش می‌شود؛ پس این گوشی به کالای مهمی تبدیل شده، در عین حال بازار مکاره‌ای است که داخل آن مطالب کلاسه‌نشده و بی‌محتوای زیادی هم وجود دارد. تنها دوراهکار است که می‌تواند این رسانه‌ها را نجات دهد و حیاتشان

گفت‌وگوی صبا با کارشناسان رسانه

انقلاب غریب

هوش مصنوعی

در رسانه

هم خریدنی باشد از این و آن! یعنی فقط بارگذاری خبر کنید. اما آن چیزی که واقعاً متمایز می‌کند، تولید محتوای کاملاً تحقیقاتی، پژوهشی و مبتنی بر نیاز روز مخاطب است.

علاالدین ظهوریان:

رسانه جزو ضروریات زندگی اجتماعی است

علاالدین ظهوریان مدیر کل مطبوعات داخلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دبیر سابق هیات نظارت بر مطبوعات، مخالف اعتقاد برخی از افراد که هوش مصنوعی را در تضاد با رسانه‌ها می‌دانند، بوده و در این خصوص می‌گوید: من تصور نمی‌کنم این گونه باشد. در واقع موضوع اطلاع‌رسانی و تبیین افکار عمومی و تحلیل و توجیه مسائل روز همیشه مورد نیاز جامعه است و این طور نیست که مواردی چون هوش مصنوعی و ... باعث تضعیف حوزه رسانه شود. رسانه در هر حال جزو ضروریات زندگی شهری و زندگی اجتماعی است.

وی معتقد است: اگر رسانه، حوزه خودش و مسائل مورد نیاز اجتماعی را خوب درک کند، اساساً وجود هوش مصنوعی و مواردی که به آن اشاره کردید، نباید جای نگرانی داشته باشد، مشروط به این که همکاران رسانه‌ای هم خودشان را ارتقاء دهند و در واقع به مسائل مورد نیاز جامعه، به صورت عمیق نگاه کنند؛ آن وقت در این صورت جایگاه خودشان را خواهند داشت و چیزی آن‌ها را تهدید نمی‌کند. ضمن این که خود اهالی رسانه هم می‌توانند در جهت ارتقاء سطح دانش خودشان از همین ظرفیت‌های تکنولوژی و هوش مصنوعی استفاده کنند.

داوود صفایی:

متن همچنان قوی‌ترین سبک انتقال پیام است

دکتر داوود صفایی، مدرس روزنامه‌نگاری و ارتباطات در دانشگاه معتقد است: هنوز برای صحبت در خصوص تأثیرات منفی یا مثبت هوش مصنوعی بر روی آینده رسانه‌ها خیلی زود است و نمی‌شود در این مورد اظهار نظر دقیقی کرد، البته به نظر بنده این گونه است. واقعیت این است که در حال حاضر بیشتر از هوش مصنوعی، هوش غیرمصنوعی یا هوش انسان است که بر رسانه و مطبوعات تأثیر گذاشته! در واقع به موجب شرایط اجتماعی و یک مقدار هم شرایط

را تضمین کند، یکی این که به سمت روزنامه‌نگاری تحقیقی و پژوهشی روی آوریم، روزنامه‌نگاری‌ای که در جای دیگری نمی‌شود پیدا کرد. دوم این که واقعاً همان طور که علم، دانش و تکنولوژی در حال پیشرفت است، بیایند و همه شیوه‌های اقتصاد رسانه را خیلی درست، صحیح و اصولی، کارشناسی کنند و راهکاری تجاری پیدا کنند، به طور مثال رسانه‌ها را از زردنویسی دور کنند. به نظر من این دوراهکار می‌تواند در ادامه ماندن این رسانه‌ها و در تقابلشان با شرایط کنونی موثر باشد، چون به هر حال وجه تمایز بین انسان و کامپیوتر، تولید محتوا است. کاری که هوش مصنوعی هم انجام می‌دهد اما نه مانند انسان.

متأسفانه در شرایط کنونی، هر دو این راهکارها کمی بعید به نظر می‌رسد...

علتش این است که نسل روزنامه‌نگاران حرفه‌ای هم، دارد کم می‌شود.

درست می‌فرمایید، اما ای کاش کارشناسان به این نکته هم توجه کنند که با وجود بودجه‌های اندک مطبوعات، دستمزدها عوامل این حوزه کفاف زندگی روزمره‌شان را هم نمی‌دهد و آن‌هایی که همچنان ادامه می‌دهند، به عشق کارشان مانده‌اند و گرنه خواندن برخی گفت‌وگو و مصاحبه‌ها، برای خود این افراد هم خجالت‌آور است. من به شخصه شاهد به اصطلاح خبرنگاری بوده‌ام که حتی از نوشتن املا می‌درست کلمات عاجز است! حتی شاهد چاپ عکس و عنوان «منتقد» برای نوجوانی که صرفاً برای کارآموزی در آن جلسه گفت‌وگو حضور داشته. امیدوارم کارشناسان به جای تکرار یادآوری این مشکل، آن را ریشه‌یابی کنند.

بله متأسفانه کاملاً همین طور است و این مسئله نیازمند بحث مفصلی است.

ان شالله در فرصت مناسب. آقای دکتر خال اگر صحبت دیگری در خصوص رسانه و آینده آن دارید، بفرمائید؟

خیر فقط دلم می‌خواهد برای حسن ختام صحبت‌هایمان، با توجه به آن دو ویژگی‌ای که بر شمردم، بگویم شما همین فردا صبح می‌توانید یک خبر گزار را ببینید! یا ماهی حدود ده میلیون تومان، بدون دفتر و جایگاهی مشخص، با یک کیف و یک لپ‌تاپ، تمام اخبارتان